

Χαρακτηριστικά της Ποίησης του Γ. Σεφέρη

1. Κλίμα απαισιοδοξίας

Μια πρώτη και γενική αίσθηση που έχει ο αναγνώστης της ποίησης του Σεφέρη είναι η απαισιοδοξία, ένα κλίμα μελαγχολίας, η γεύση της φθοράς και της στάχτης. Το κενό, ο αποκλεισμός, η στέρηση, η νοσταλγία μιας «άλλης ζωής», όλ' αυτά που επανέρχονται διαρκώς στην ποίηση του, συντελούν στη δημιουργία αυτής της συννεφιασμένης ποίησης.

2. Ερμητισμός

Ποίηση κλειστή, σκοτεινή, δύσκολη, δυσνόητη, λόγος συμβολικός και υπαινικτικός.

3. Μύθος

Αντλεί από ένα κοινόχρηστο υλικό, για να έχει μια κοινή γλώσσα επικοινωνίας με τον αναγνώστη. Εντονότερη είναι η παρουσία της ομηρικής και γενικότερα της αρχαίας ελληνικής μυθολογίας. Μυθολογικά πρόσωπα, που άλλοτε αναφέρονται ονομαστικά, άλλοτε υπονοούνται, άλλοτε χρησιμεύουν ως η persona του ποιητή και γενικά λειτουργούν ως σήματα που εξασφαλίζουν έναν κοινό χώρο συνεννόησης.

4. Persona

Συχνά ο ποιητής κρύβεται πίσω από μια persona, ένα προσωπείο. Εξ ονόματος του μιλούν άλλοτε μυθικά πρόσωπα (Τεύκρος), άλλοτε πρόσωπα που επινοεί ο ίδιος. Η χρήση προσωπείου δημιουργεί αληθοφάνεια, επιτρέπει την πιο ελεύθερη έκφραση ή υποδηλώνει ένα ιδιαίτερο γνώρισμα του ποιητή.

5. Σκηνοθεσία

Σε πλείστα ποιήματα του Σεφέρη είναι πολύ έντονη η αίσθηση του σκηνικού, η περιγραφή ενός χώρου ή μιας χρονικής στιγμής, όπου τοποθετείται η δράση και ένα ή περισσότερα πρόσωπα που μιλούν. Για παράδειγμα, στη *Σαλαμίνα της Κύπρος* έχουμε τη σχεδόν φωτογραφική απεικόνιση του τοπίου. Συχνά ο χώρος αυτός είναι το ελληνικό, μεσογειακό τοπίο, το κρυφό περιγιάλι, τα πεύκα, ένα λιμάνι, τα καταστρώματα караβιών, μια αρχαία ή σύγχρονη πόλη.

6. Ελληνικότητα

Η ποίηση του Σεφέρη είναι βαθύτατα ελληνοκεντρική. α) Γλώσσα. Μελετά με πάθος και χειρίζεται με τη μαστοριά ενός ικανότατου τεχνίτη τη μια, ενιαία και αδιαίρετη ελληνική γλώσσα, από τον Όμηρο, τους Κλασικούς, ως τα ιερά κείμενα, τον Ερωτόκριτο και το δημοτικό τραγούδι. β) Αφομοίωση του ιστορικού παρελθόντος. Ο ίδιος ομολογεί πως σε όλη του τη ζωή δεν πέρασε μέρα που να μη διαβάσει λίγες σελίδες, έστω, από το Μακρυγιάννη. γ) Αγάπη για τον ελληνικό χώρο και τον Ελληνισμό. Ταξιδεύει, γνωρίζει καλά τον ελληνικό χώρο και η αγάπη του γι' αυτόν, μαζί με τη συναίσθηση της τραγικής του μοίρας, του προκαλεί βαθιές, αθεράπευτες πληγές. δ) Αίσθηση του βάρους μιας κληρονομιάς και ε) Αίσθηση της θλίψης για τη μοίρα του Ελληνισμού.

7. Δραματικότητα

Με τη διπλή έννοια του όρου, δράμα-δράση και σύγκρουση-τραγικότητα. Το πρώτο φαίνεται ήδη με τη σκηνοθεσία και τους μονολόγους ή διαλόγους. Το δεύτερο εκφράζεται ως σύγκρουση με κάτι που μας υπερβαίνει, όπως στην αρχαία τραγωδία.

8.Υπαρξιακός τόνος

Το ατομικό γίνεται καθολικό, πανανθρώπινο, ο ποιητής μιλά και προβληματίζεται εξ ονόματος όλων μας για τον άνθρωπο, τη μοίρα, τη ζωή, το νόημα της ύπαρξης, χρησιμοποιώντας συχνά το α' πληθυντικό πρόσωπο.

9. Ειρωνεία

Οι ειρωνικοί και σατιρικοί τόνοι είναι συχνοί στην ποίηση του Σεφέρη, αρκετά συγκαλυμμένοι στην εκδομένη από τον ίδιο ποίηση του.

10.Ερωτισμός

Ο Σεφέρης είναι ποιητής έντονα ερωτικός και με τη στενότερη και πλατύτερη σημασία του όρου. Πολλά ποιήματα του είναι ερωτικά, μ' ένα πεσιμιστικό χαρακτήρα. Είναι όμως και ερωτικός και με μια πλατύτερη σημασία. Η σχέση του με τον κόσμο, με τα πράγματα είναι σχέση ερωτική.

11. Σύμβολα

Πολλές λέξεις και έννοιες που λειτουργούν ως σύμβολα επανέρχονται διαρκώς στην ποίηση του Σεφέρη και η εξοικείωση μαζί τους βοηθά πάρα πολύ τον αναγνώστη παρά την πολυσημία τους.

Τέτοια σύμβολα είναι:

α) Από τον ομηρικό κόσμο: Το ταξίδι, ο νόστος, ο Οδυσσεύς, οι σύντροφοι του, ο δόλος των Θεών, η Ελένη, ο Πρωτέας κλπ.

β) Η στέρνα, το πηγάδι (αλακάτι στην Κύπρο). Συμβολίζουν το βάθος, τη συσσωρευμένη μνήμη, μας «διδάσκουν τη σιγή», αλλά και η έλλειψη τους συμβολίζει και τη δίψα, τη στέρση.

γ) Η Θάλασσα. Είναι το ουσιαστικό που εμφανίζεται πιο συχνά από κάθε άλλο στο έργο του. Τρεις συλλογές ποιημάτων του ονομάζονται Ημερολόγια Καταστρώματος. Οι μύθοι που χρησιμοποιεί πιο πολύ είναι η Αργοναυτική εκστρατεία και η Οδύσσεια. Οι τυπικά σεφερικές καταστάσεις είναι δύο: το ταξίδι ή η αναμονή κοντά στη θάλασσα. Η θάλασσα είναι ο χώρος της μνήμης και της νοσταλγίας.

δ) Το σπίτι. Είναι ο χώρος της ευτυχίας, της νοσταλγίας, το σύμβολο του γενέθλιου χώρου, το βλέπει συχνά εμψυχωμένο.

ε) Πέτρες. Συμβολίζουν το βάρος της μνήμης, της ιστορίας, της παράδοσης.

στ) Το άγαλμα. Από τα πιο συχνά και πολυσήμαντα σύμβολα του Σεφέρη. Κάποτε μπορεί να είναι ό,τι και οι πέτρες, δηλ. το απομεινάρι του παρελθόντος, το σύμβολο της παράδοσης, του βάρους της μνήμης. Είναι όμως ακόμα το σύμβολο της αυθεντικότητας, παρά τον ακρωτηριασμό τους. Εκφράζουν την αντίθεση: φθαρτό κορμί-άφθαρτο άγαλμα.

12. Πολιτική

Ο Σεφέρης υπήρξε διπλωμάτης αλλά κρατήθηκε έξω από τον πολιτικό στίβο και την κομματική διαμάχη. Η πολιτική περνά στην ποίηση του με την ευρύτερη έννοια του όρου, δηλ. με την έντονη βίωση του ιστορικού γίνεσθαι που το αντικρίζει εθνικά και πανανθρώπινα.

13. Επιδράσεις

Ο Σεφέρης δέχτηκε πολλές επιδράσεις που περνούν άλλοτε συνειδητά κι άλλοτε υποσυνείδητα στο έργο του. Τέτοιες επιδράσεις δέχτηκε από τους Γάλλους συμβολιστές, κυρίως το Βαλερύ, από τον Έλιοτ, αλλά και από όλη την ελληνική γραμματεία, από τον Όμηρο ως τον Μακρυγιάννη και τον Καβάφη.